

EKSPERTYZA ORNITOLOGICZNO – CHIROPTEROLOGICZNA BUDYNKU PRZY UL. LIPOWEJ 5 W MIEJCOWOŚCI ŻYTKIEJMY, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE

ZLECENIODAWCA

Urząd Gminy Dubeninki
ul. Dębowa 27, 19-504 Dubeninki

ZESPÓŁ WYKONUJĄCY

Ewa Jędrzejewska

DATA WYKONANIA

Listopad 2018 r.

Zakład Innowacji Przyrodniczych Ecoexpert Sp. z o. o.

Lipowa 41/1; 16-400 Suwałki;

Tel.: 48 87 516 11 50; email: biuro@ipecoexpert.pl; www.ipecoexpert.pl

Spis treści

I. Wprowadzenie	
II. Opis budynku	
III. Wyniki	
IV. Wnioski i zalecenia	
V. Załączniki (płyta DVD):	

I. Wprowadzenie

Ekspertyza ornitologiczno–chiropterologiczna została wykonana na zlecenie Gminy Dubeninki na podstawie umowy nr IGP/37/2018 z dnia 09.11.2018 r. Przedmiotem ekspertyzy była inwentaryzacja budynku mieszkalnego pod kątem zasiedlenia przez ptaki i nietoperze, określenie zalecanego harmonogramu wykonania prac termomodernizacyjnych oraz zaproponowanie wykonania kompensacji przyrodniczej. Ekspertyza ma na celu zminimalizowanie ewentualnego negatywnego wpływu prac termomodernizacyjnych na ptaki i nietoperze.

Ekspertyza opracowana została na podstawie dwóch kontroli terenowych przeprowadzonych w dniach 30 października i 16 listopada 2018 r.. Kontrole prowadzone były w godzinach dziennych i nastawione były głównie na ogólne oględziny budynku pod kątem inwentaryzacji siedlisk potencjalnie atrakcyjnych dla ptaków i nietoperzy. Ze względu na okres wykonywania ekspertyzy i panujące warunki atmosferyczne niemożliwe było dokładne określenie składu gatunkowego ptaków lęgowych oraz gatunków nietoperzy zasiedlających budynek. Podczas kontroli opisywano oraz nanoszono na szkic budynku miejsca gniazdowania ptaków (np. resztki gniazd, pobielenie), miejsca potencjalnego gniazdowania ptaków (np. otwory, szczeliny), notowano ptaki występujące na budynku i w jego sąsiedztwie, a także oznaczano miejsca potencjalnego występowania nietoperzy. Poszukiwano wszelkich oznak wskazujących na gniazdowanie ptaków w okresie lęgowym – gniazd, odchodów czy skorupki jaj oraz oznak rozrodu i zimowania nietoperzy, np. odchody. Śladów lęgów ptaków i obecności nietoperzy szukano przede wszystkim na rozległym strychu, w szczelinach elewacji, pod parapetami, za rynnami i rurami spustowymi oraz we wszelkich innych nieszczelnościach budynków.

Ze względu na dużą ekspansję aglomeracji miejskich, wielorodzinne budynki mieszkalne stały się w dzisiejszych czasach stałym miejscem gniazdowania ptaków z grupy tzw. dziuplaków i półdziuplaków. Najczęściej spotkać tu można takie gatunki, jak: gołąb miejski *Columba livia f. domestica*, wróbel *Passer domesticus*, kawka *Corvus monedula*, jerzyk *Apus apus*, szpak *Sturnus vulgaris*, sikory: modraszka *Cyanistes caeruleus* i bogatka *Parus major*, oknówka *Delichon urbica*, pustułka *Falco tinnunculus*, kopciuszek *Phoenicurus ochruros* i mazurek *Passer montanus*. Budynki mieszkalne to także chętnie i coraz powszechniej wykorzystywane miejsce przez nietoperze. Najczęściej spotkać tu można następujące gatunki: mroczek późny *Eptesicus serotinus*, mroczek posrebrzany *Vespertilio murinus*, nocek duży *Myotis myotis*, borowiec wielki *Nyctalus noctula*, gacek brunatny *Plecotus auritus*, karlik większy *Pipistrellus nathusii*, karlik malutki *Pipistrellus pipistrellus*.

Podczas planowania i wykonywania prac termomodernizacyjnych należy wziąć pod uwagę zapisy prawne znajdujące się w następujących aktach prawnych:

a) Ustawą z dnia 21.08.1997r. o ochronie zwierząt, Dz.U. z 2013r., poz.856 ze zm.,

- b) Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 6.10.2014r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt, Dz. U. z 2014r. poz. 1348,
- c) Ustawą z dnia 16.04.2004r. o ochronie przyrody Dz.U. z 2015r., poz.1651 ze zm.
- d) Ustawą z dnia 13.04.2007r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie, Dz. U. z 2014r., poz.1789 ze zm.
- e) Ustawą z dnia 27.04.2001r. Prawo ochrony środowiska, Dz.U. z 2013r., poz. 1232,
- f) normami i przepisami szczegółowymi.

W powyższych aktach prawnych znajdują się zapisy nakładające szereg zakazów związanych z chronionymi gatunkami ptaków i ssaków, tj. zakaz niszczenia jaj, postaci młodocianych i form rozwojowych, niszczenia siedlisk, ostoi, gniazd i innych schronień, umyślnego płoszenia i niepokojenia, przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca. Akty te wskazują również sposoby ochrony gatunków dziko występujących zwierząt, tj. zabezpieczanie ostoi i stanowisk zwierząt przed zagrożeniami zewnętrznymi, wykonywanie zabiegów ochronnych utrzymujących właściwy stan siedliska zwierząt oraz dostosowaniu terminów i sposobów wykonywania prac (w tym prac budowlanych i remontowych) do okresów rozrodu. Wszystkie gatunki ptaków występujące w Polsce podlegają ochronie gatunkowej, stąd w przypadku stwierdzenia gniazdowania konieczne należy ustalić termin prac nie kolidujący z okresem lęgów. W przypadku nietoperzy wszystkie krajowe gatunki podlegają ochronie ścisłej, dlatego wszelkie prace muszą być dostosowane do terminów rozrodu oraz zimowania tych zwierząt.

Ekspertyza oraz związana z nią inwentaryzacja budynku pod kątem zasiedlenia przez ptaki i nietoperze wykonana została po sezonie lęgowym ptaków oraz w okresie początku zimowania nietoperzy. Stąd traktować ją należy jako ekspertyzę wstępną określającą jedynie potencjalne miejsca lęgowe ptaków oraz miejsca przebywania nietoperzy.

II. Opis budynku

Budynek przy ul. Lipowej 5 w Żytkiejmach to jednokondygnacyjny budynek wielorodzinny z rozległym, częściowo zagospodarowanym strychem. Dach jest dwuspadowy posiadający drewniane podcienia. Na dachu widocznych jest 7 kominów. Budynek posadowiony jest na bazie prostokąta i nie posiada większych załamań bryły, z wyjątkiem wykusza usytuowanego od strony podwórka (Ryc. 1). Zarówno w podcieniach dachu, jak i w elewacji widoczne są liczne szczeliny i otwory potencjalnie atrakcyjne dla nietoperzy oraz większe otwory, które wykorzystywane mogą być przez ptaki. Na istniejących okienkach strychowych

zamontowane zostały siatki uniemożliwiające przedostawanie się zwierząt na strych. W niektórych miejscach siatki te są uszkodzone.

Ryc. 1 Budynek przy ulicy Lipowej 5 w Żytkiejmach widok od strony podwórka.

Budynek zlokalizowany jest w centrum niewielkiej miejscowości (Ryc. 2) i otoczony innymi budynkami będącymi w podobnym stanie technicznym. W najbliższej okolicy znajdują się także budynki gospodarskie (stodoły, obory, altany, składziki) zadaszone, ale posiadające liczne nieszczelności umożliwiające zwierzętom bezkolizyjną penetrację wnętrza.

Ryc. 2 Lokalizacja budynku przy ul. Lipowej 5 w miejscowości Żytkiejmy (źródło: https://mapa.nocowanie.pl/zytkiejmy/zdjecia_satelitarne/)

III. Wyniki

W wyniku przeprowadzonych oględzin budynku stwierdzić można z całą pewnością, że w jego obrębie do lęgów przystępują przynajmniej dwa gatunki ptaków: gołąb miejski i oknówka. Gniazda oraz pozostałości po gniazdach obu gatunków zostały odnalezione na i w budynku (Ryc. 3). Ponadto na budynku zanotowano występowanie wróbla oraz kawki. Oba gatunki chętnie przystępują do rozrodu w najbliższym sąsiedztwie człowieka. Zaobserwowane w obrębie budynku zachowanie ptaków wskazywać może na odbyte przez nie w sezonie lęgi (Ryc. 4). Znajdujące się na budynku ślady bielenia wskazywać mogą, iż gniazduje tu znacznie więcej ptaków niż stwierdzone podczas aktualnych oględzin budynku. Istnieje prawdopodobieństwo gniazdowania choćby szpaka, czy też jerzyków licznie spotykanych w innych częściach miejscowości. Oprócz elewacji i podcieni dachu szczegółową kontrolą objęto rozległy strych. Dość szczelnie zainstalowane w okienkach strychowych szyby oraz siatki uniemożliwiają swobodne dostawanie się zwierząt do środka strychu. Jednakże istnieje kilka szczelin, którymi nieliczne ptaki wnikają do wnętrza. Na strychu widoczne są odchody gołębi, ich pióra i stare gniazda (Ryc. 5).

Ryc. 3 Gniazda gołębia miejskiego i oknówki w budynku mieszkalnym przy ul. Lipowej 5 w Żytkiejmach

Ryc. 4 Wróbel przysiadający na budynku w okolicy istniejącego otworu wlotowego na strych. Ul. Lipowa 5, Żytkiejmy

Ryc. 5 Stare gniazdo gołębia na strychu budynku przy ul. Lipowej 5 w Żytkiejmach

Strych, podcienia dachu, dachówka czy też otwory kominowe i wentylacyjne to dogodne schronienie dla nietoperzy. Podczas kontroli budynku stwierdzono potencjalne zimowanie nietoperzy w jego obrębie. Ze względu na bardzo wysoki strop dachu nie jest możliwe dokładne spenetrowanie występujących tam szczelin i otworów. Należy pamiętać, że ze względu na niewielkie rozmiary oraz umiejętność wykorzystywania wąskich szczelin, niektóre gatunki nietoperzy (np. mroczek późny) są trudne do wykrycia bez użycia detektora ultradźwiękowego. Na strychu znaleziono nieliczne odchody świadczące o obecności nietoperzy w tym miejscu (Ryc. 6). Prawdopodobnie nietoperze na zimowisko wykorzystują szczelinę powstałą pomiędzy kominem a deskami dachu. Dokładną inwentaryzację określającą obecność, liczbę znajdujących się na strychu nietoperzy oraz ich przynależność gatunkową będzie można wykonać dopiero po zakończeniu okresu hibernacji (marzec/kwiecień).

Ryc. 6 Odchody nietoperzy na strychu budynku przy ul. Lipowej 5 w Żytkiejmach

Wykonana późnojesienna inwentaryzacja budynku wykazała istnienie gniazd ptaków oraz licznych nieszczelności będących potencjalnymi miejscami gniazdowania ptaków i przebywania nietoperzy. Na poniższych zdjęciach kolorem czerwonym zaznaczono lokalizację istniejących gniazd ptaków, kolorem niebieskim potencjalne miejsca gniazdowania, natomiast kolorem zielonym potencjalne miejsca występowania nietoperzy (Ryc. 7, 8, 9, 10).

Ryc. 7 Południowo-wschodnia ściana budynku z oznaczonymi miejscami występowania i potencjalnego występowania ptaków.

Ryc. 8 Północno-zachodnia ściana budynku z oznaczonymi miejscami występowania i potencjalnego występowania ptaków.

Ryc. 9 Południowo-zachodnia ściana budynku z oznaczonymi miejscami potencjalnego występowania nietoperzy.

Ryc. 10 Północno-wschodnia ściana budynku z oznaczonymi miejscami występowania i potencjalnego występowania nietoperzy i ptaków.

Podsumowując stwierdzić można, iż budynek przy ul. Lipowej 5 w Żytkiejmach wykorzystywany jest w celach lęgowych przez następujące gatunki ptaków:

1. Gołąb miejski: > 5 par
2. Oknówka: > 10 par

Wykorzystywanie przez inne gatunki ptaków nie jest obecnie znane, ale wysoce prawdopodobne jest iż ma ono miejsce w okresie lęgowym.

Występowanie nietoperzy w budynku jest aktualnie w dużym stopniu nieznane, aczkolwiek sama obecność nietoperzy została potwierdzona na podstawie znajdujących się na podłodze strychu odchodów. Ze względu na wykorzystywanie strychu przez mieszkańców budynku możliwe jest, iż odchody nietoperzy są na bieżąco usuwane, a faktyczna liczebność populacji znacznie wyższa niż kilka osobników.

IV. Wnioski i zalecenia

Budynek przy ul. Lipowej 5 w Żytkiejmach, mimo licznych nieszczelności w elewacji oraz podcieniach dachu, wydaje się być dość dobrze zabezpieczony przed swobodnym dostawaniem się ptaków i nietoperzy na strych. Istniejące na elewacji i w dachu szczeliny wykorzystywane mogą być zarówno przez ptaki, jak i przez nietoperze.

Ze względu na porę roku, w której wykonywana była ekspertyza nie można z całą pewnością stwierdzić aktualnej obecności nietoperzy w budynku oraz składu gatunkowego ptaków wykorzystujących budynek w okresie lęgowym. Zatem nie ma możliwości ustalenia konkretnych działań kompensacyjnych związanych z planowaną termomodernizacją.

Wnioskuje się o wydanie zezwolenia na wykonanie prac termomodernizacyjnych budynku przy ul. Lipowej 5 w Żytkiejmach w latach 2019 - 2020 pod następującymi warunkami:

1. Wykonanie w okresie wiosennym i letnim ponownej inwentaryzacji przyrodniczej budynku pod kątem zasiedlenia przez ptaki i nietoperze wraz ze wskazaniem zakresu prac kompensacyjnych (budki lęgowe dla ptaków oraz budki dla nietoperzy).
2. Wykonywanie prac termomodernizacyjnych pod nadzorem przyrodniczym.
3. Ze względu na występowanie licznych gniazd oraz pozostałości po gniazdach oknówki należy okres wykonywania prac określić na poza sezonem lęgowym: sierpień – luty. Określenie optymalnego terminu wykonania prac termomodernizacyjnych w odniesieniu do nietoperzy to: późne lato (koniec sierpnia) – początek jesieni (wrzesień). W okresach tych istnieje najmniejsze prawdopodobieństwo powstania szkody w środowisku związanej z utratą siedlisk lęgowych ptaków oraz miejsc rozrodu i zimowania nietoperzy, jak również bezpośredniego zagrożenia życia zwierząt.
4. W okresie zimowym (listopad – luty) uszczelnić okienka strychowe celem uniemożliwienia zakładania gniazd przez gołębie miejskie. Znajdujące się w okolicy liczne hodowle gołębi wskazywać mogą iż odbywanie lęgów poza gołębnikiem stanowi jedynie alternatywę, a uszczelnienie budynku nie wpłynie negatywnie na populację gołębi znajdującą się w najbliższej okolicy.

5. W okresie zimowym (listopad – luty) należy usunąć wszystkie nieczynne gniazda gołębia miejskiego.
6. Pozostawić nieuszczelnione okienko strychowe znajdujące się w ścianie szczytowej w północno-wschodniej części budynku (Ryc. 4). Wybite i zakryte w $\frac{3}{4}$ siatką drucianą okno stanowić może miejsce wlotu i wylotu nietoperzy na strych. Okienko to można ewentualnie uszczelnić zimą zgodnie z zasadami zabezpieczania schronień nietoperzy, np. siatką umożliwiającą wylot nietoperza, ale uniemożliwiającą jego powrót.
7. W przypadku stwierdzenia nowych lęgów na elewacjach poddanych remontowi, należy ograniczyć aktywne prace do 4 metrów od gniazda, aż do ukończenia lęgów (wyprowadzenia młodych) przez ptaki oraz zrezygnować ze stosowania siatki/płachy zabezpieczającej.
8. Jeśli w trakcie wykonywania prac termomodernizacyjnych zostaną odsłonięte lub powstaną szczeliny, otwory lub nisze mogące być miejscem lęgowym lub wejściem dla ptaków lub nietoperzy należy na bieżąco miejsca te zamykać lub zabezpieczać przed lęgami ptaków i zasiedlaniem przez nietoperze.
9. Wykonanie termomodernizacji budynku, na którym stwierdzono lęgi ptaków wymaga uzyskania zezwolenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie.

V. Załączniki

Płyta cd zawierająca:

- raport w wersji edytowanej (docx) i nieedytowalnej (pdf)
- zdjęcia
- mapę lokalizacyjną